

# Plan for kommunal målsetting for elgforvaltning 2025-2029 (Vedtatt av PLU 07.04.2025)



*for Bardu kommunes forvaltningsområde.*



Foto: Bardu kommune

## Innhold

Bakgrunn .....	1
Historikk .....	2
Organisering.....	3

Midt-Troms viltregion .....	4
Kommunen.....	4
Vald med Bestandsplaner .....	4
Hjorteviltregisteret.....	5
Bestandsutvikling .....	6
Bestandsstørrelse:.....	6
Kjønns sammensetning og reproduksjon: .....	6
Gjennomsnittsvæker:.....	7
Kjønns- og alderssammensetning felte dyr: .....	8
Aldersanalyse .....	8
Andre samfunnsinteresser .....	9
Bilpåkjørslar og andel elg som er død utenom jakt: .....	9
Jordbruk: .....	9
Skogbruk: .....	10
Vinterbeite og biologisk mangfold: .....	10
Annet:.....	10
Målsetting .....	10
Overordnet kommunal målsetting:.....	10
Delmål.....	11
Øvrige mål: .....	12

## Bakgrunn

Forskrift om forvaltning av hjortevilt s§ 3 etter krav om kommunal målsetting for forvaltning av elgstammen.

---

*Kommunen skal vedta mål for utviklingen av bestandene av elg, hjort, og rådyr der det er åpnet for jakt på arten(e). Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane.*

---

Den lokale forankringen skal sikre at lokale samfunnsinteresser som næring, rekreasjon, samferdsel og liknende blir lagt vekt på. Hensynet til biologisk mangfold, skogproduksjon og skogforyngelse er særlig aktuelt å vurdere i forhold til overbeiting. Alle hjorteviltarter er i stand til å påvirke vegetasjonen betydelig. Farer og ulemper i trafikken forårsaket av hjortevilt samt skader på jordbruk er andre områder som viltforvaltningen i tett samarbeid med andre sektorer må ta hensyn til.

Kommunenes egne målsettinger for utviklingen av hjorteviltbestandene bør utarbeides og vedtas som kommunal plan. Det er opp til kommunene selv hvordan målsettingene forankres i det kommunale systemet.

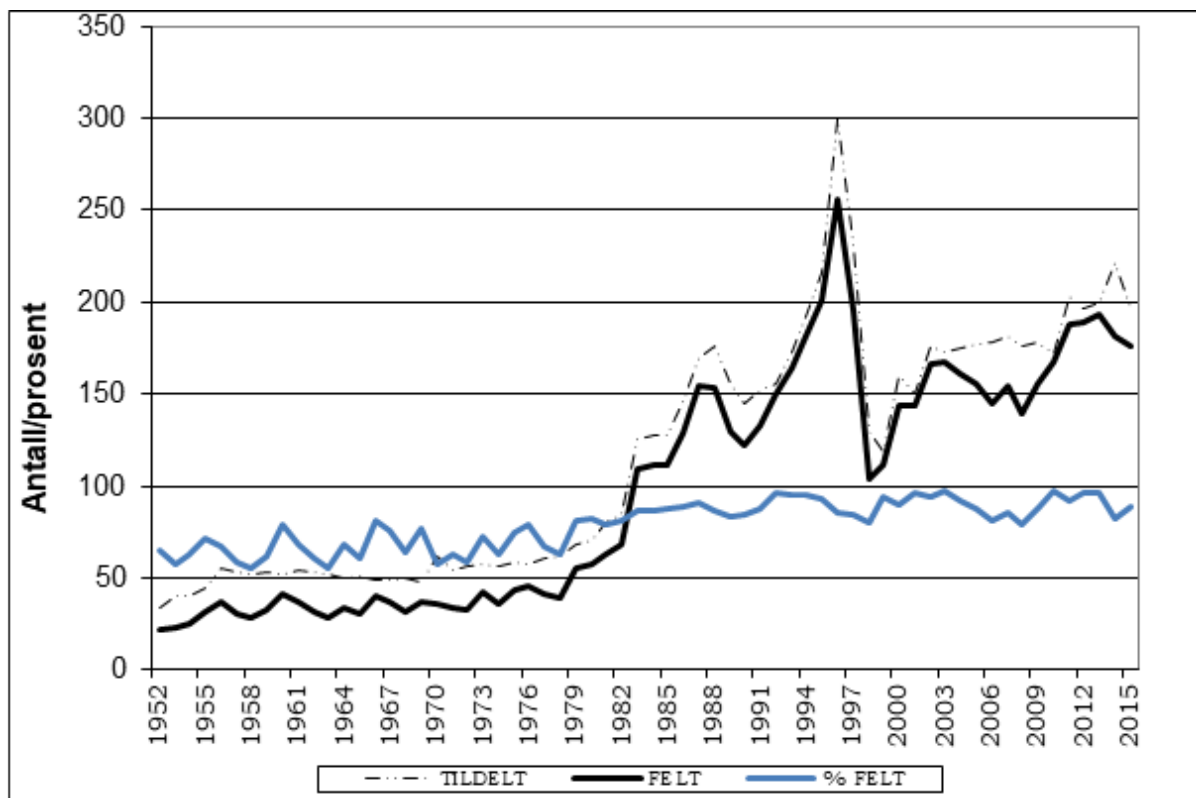
Det er viktig at målsettingene som vedtas er konkrete og etterprøvbare. De bør derfor være realistiske og ha en tidsramme slik at de kan evalueres i forhold til enkle kriterier.

Målsettingene for elgforvaltning innen Bardu kommunes forvaltningsområde for elg har vært på høring til nabokommunene, rettighetshaverne med bestandsplaner, grunneierlag, faglag innen landbruket, og fylkeskommunen. Kommunal målsetting for elgforvaltning vedtas av Vilt- og utmarksutvalget som er kommunens politiske viltorgan.

## Historikk

Elgen vandret inn i Midt-Troms fra øst rundt 1900-tallet. De første observasjonene av elg i Bardu kommune ble gjort i Altevatområdet i 1903-1904. Etter dette økte elgstammen jevnt og trutt fram mot 2. verdenskrig. I 1947 ble den første elgen felt under organisert jakt i henhold til den tids gjeldende lovverk.

På midten av 1990-tallet var elgstammen i Bardu stor, og dette i kombinasjon med et par harde snøvintre førte til at det ble nødvendig å skyte ned bestanden da det ikke lenger var nok vinterbeite til dyrene. Fra tidlig på 2000-tallet økte bestanden, til nå å være en stabil bestand med fortsatt relativt høy avskyting på om lag 180-190 dyr per år innenfor kommunenes grenser.



Figuren viser tall fra Bardu og den markante økningen i avskyting tidlig på 80-tallet da en tok i bruk rettet avskyting (fellingstillatelse spesifisert på kjønn og alder).

## Organisering

Hentet fra landbruksdirektoratet.no:

- Kommunen har ansvar for de offentlige verdiane knytte til hjortevilt, til dømes jakt og friluftsliv, naturmangfald, påkøyringar og andre samfunnsskadar. Kommunen fastset minsteareal, godkjenner vald og tildeler fellingskvotar. Han godkjenner òg bestandsplanområde og bestandsplanar.
- Fylkeskommunen har ansvar for å koordinere og rettleie kommunane i saker som gjeld elg, hjort og rådyr. Dei ser til at kommunar samarbeider om forvaltninga av hjortevilt, viss det er nødvendig å vareta bestands- eller samfunnsmessige omsyn på eit regionalt nivå.
- Statsforvaltaren behandlar klagar på kommunale vedtak i saker som gjeld hjortevilt.
- Miljødirektoratet har det overordna ansvaret for forskrift om jakt- og fangsttider og derigjennom kva artar som er jaktbare eller ikkje.
- Landbruksdirektoratet har det overordna ansvaret for forvaltning av dei haustbare viltartane. Direktoratet kartlegg òg behov for kunnskap, finansierer forskning og overvaking og gir faglege råd om forvaltning av hjortevilt.
- Landbruks- og matdepartementet har ansvaret for politikken som ligg til grunn for forvaltninga av hjortevilt.»

## Midt-Troms viltregion

Sammen med kommunene Balsfjord, Målselv, tidligere Lenvik (fastlandet), Sørreisa, Dyrøy, Salangen og Lavangen var Bardu kommune organisert i Midt-Troms viltregion. Intensjonen med viltregionen var årlig møte hvor bestandssituasjonen var tema, og det var en arena for felles prosjekter i forhold til kartlegging av elgstammen. Kommunene inkludert Senja deltar nå sammen i et merkeprosjekt.

## Kommunen

Politisk organ for hjortevilt er Plan, levekår og utmark (PLU).

Bardu kommune har pr. i dag avsatt 20 % stilling til arbeid med viltforvaltning. I dette inngår saksbehandling etter viltloven og tilhørende forskrifter samt ansvar for oppfølging av elgjakta og ettersøk. Bardu kommune er overvåkningskommune i prosjektet Overvåkningsprogrammet for Hjortevilt og i det inngår innsamling av data og biologisk materiale.

Det er også møter med representanter fra hvert vald i Bardu forvaltningsområde, med deltakelse av fagansvarlig i kommunen og representant fra politisk viltorgan ved behov.

## Vald med Bestandsplaner

Hele Bardu kommunes forvaltningsområde dekkes av 5 vald med selvstendige bestandsplaner. For hvert vald (Statskog er ansvarlig for Altevatn) eksisterer det eget styre og egne vedtekter.

Bestandsplanene samkjøres med kommunal målsetting, slik at alle valdene skal utarbeide nye planer foran jaktåret 2025.

Tellende areal i Bardu kommune foruten Altevatn, ble revidert 2022 (kote 560). Videre ble det vedtatt minsteareal for godkjenning av vald og fellingstillatelser ved ny forskrift om adgang til jakt etter elg for Bardu kommune 24.01.2023.

*Valdene er listet med antall tilhørende jaktfelt samt totalt tellende areal:*

Vald	Jaktfelt	Tellende areal	Minsteareal
Ala Bestandsplanområde	6	110 220 daa	4.000 daa
Altevatn	6	301 645 daa	16.000 daa
Salangsdalen, Fossbakken og Ø-Salangen Bestandsplanområde	10	222 410 daa	3.000 daa
Sundlia og omegn Bestandsplanområde	6	113 725 daa	4.000 daa
Øvre Bardu Driftsplanområde	10	210 840 daa	2.500 daa

To av valdene dekker også områder utenfor Bardu kommune. Dette gjelder Salangsdalen, Fossbakken og Øvre- Salangen Bestandsplanområde med 1 jaktfelt i Lavangen kommune og 3 jaktfelt i Salangen kommune, Sundlia og omegn Bestandsplanområde har 1 jaktfelt i Målselv kommune og 2 jaktfelt i Sørreisa kommune.

*Fra SSB- rapport 2024, viser tellende areal:*

RAPPORT 1:	ADM. KOMMUNE 1:	ART 1:	JAKT-ÅR 1:	AREAL 1:	HANN KALV 1:	HUNN KALV 1:	HANN 1½ ÅR 1:	HUNN 1½ ÅR 1:	HANN ELDRE 1:	HUNN ELDRE 1:	TOTALT FELT 1:	TOTALT TILDELT 1:
<a href="#">5520 Bardu</a>	Bardu	Elg	2024	832235	31	21	29	32	47	22	<b>182</b>	243
<a href="#">5518 Lavangen</a>	Bardu	Elg	2024	36000	1	0	2	2	2	0	<b>7</b>	-
<a href="#">5524 Målselv</a>	Bardu	Elg	2024	8620	0	0	1	0	1	0	<b>2</b>	-
<a href="#">5522 Salangen</a>	Bardu	Elg	2024	47310	6	1	1	1	3	5	<b>17</b>	-
<a href="#">5526 Sørreisa</a>	Bardu	Elg	2024	34675	0	1	1	0	2	1	<b>5</b>	-

Dagens ordning bidrar sterkt til en enkel og mest mulig rettighetshaverbasert forvaltning av elgstammen. En oppstyking av dagens ordning er ikke ønsket, da dette både vil vanskeliggjøre kommunens rolle som ansvarlig viltorgan og føre til en lite hensiktsmessig og vanskeligere elgforvaltning i kommunen.

## Hjorteviltregisteret

I hjorteviltforskriftens § 33 settes det krav til vald og kommune til bruk av nasjonalt hjorteviltregister.

Videre er det i § 32 satt krav om at valdansvarlig representant årlig skal rapportere fellingsresultat til kommunen innen 14 dager etter endt jakt. Kommunen skal så innen 30 dager etter endt jakttid rapportere dette til Statistisk Sentralbyrå gjennom Hjorteviltregisteret.

Miljødirektoratet, statsforvalteren, fylkeskommunen og kommunen kan og hver for seg eller i fellesskap pålegge jegerne og/eller jaktrettshaverne å rapportere opplysninger om viltbestanden i sitt jaktfelt eller vald ved å registrere sett elg, samle inn kjever, kjønnsorganer og lignende til analyse og bruk i forvaltningen.

Med hjemmel i hjorteviltforskriftens § 34 kan kommunen nekte eller trekke tilbake godkjenning av bestandsplan for elg ved manglende rapportering av fellingsresultat eller andre pålagte innsamlede opplysninger.

Bruk av Hjorteviltregisteret sikrer en enhetlig og felles lagring av data, samt at Statistisk sentralbyrå lett kan hente ut nødvendige data til statistikkproduksjon. Kravet om obligatorisk bruk skal sikre et best mulig datagrunnlag for forvaltningen på alle nivå.

Alle data som er i registeret i Hjorteviltregisteret er tilgjengelig for enhver.

Bardu kommune ønsker daglig registrering under jakta.

Plan for kommunal målsetting for elgforvaltning 2025-2029

## Bestandsutvikling

En god metode for å følge med på utvikling i elgstammen, er ved sammenstilling av ulike indekser utledet fra jaktresultat og sett-elg skjema ført under utøvelse av jakta. På de ulike jaktfeltene i kommunen har det vært god kontinuitet slik at resultatene vil være godt sammenlignbare fra år til år.

For å få et godt inntrykk av bestandsutviklinga, og for å finne gode målbare målsettinger for kommende bestandsplanperioder brukes utviklinga over flere år, med særlig vekt på siste planperiode.

### Bestandsstørrelse:

Oversikt over antall felte dyr i forhold til tildelt antall innenfor hele forvaltningsområdet. Sett elg pr dagsverk gir en indikasjon på den relative bestandsutviklingen over tid, det samme er felt elg/dv.

Årstall:	Tildelte dyr**:	Felte dyr:	Fellings-%	Felt elg/dv	Sett elg/ dv:
2010	189	185	97,9%	0,06	0,74
2011	221	206	93,2%	0,07	0,69
2012	230	219	95,2%	0,07	0,60
2013	237	228	96,2%	0,07	0,65
2014	261	215	82,4%	0,06	0,49
2015	234	201	85,9%	0,05	0,47
2016	218	204	93,6%	0,06	0,58
2017	223	211	94,6%	0,06	0,56
2018	222	203	91,4%	0,05	1,54*
2019	227	200	88,1%	0,06	1,58
2020	228	215	94,3%	0,05	1,25
2021	227	209	92,1%	0,06	1,54
2022	233	200	85,8%	0,05	1,29
2023	233	220	94,4%	0,07	1,73
2024	243	213	87,7%	0,06	1,41

*\*Registreringsmetoden for «Sett elg/dv» er forandret fra og med 2018 \*\*økt tildeling skyldes både flere jaktfelt (økt areal) og økt avskyting.*

### Kjønns sammensetning og reproduksjon:

Sett ku per okse viser kjønns sammensetningen for dyr som er ett år og eldre. Det er noe usikkerhet til hvor godt indeksen gjenspeiler de reelle kjønnsratene i bestanden fordi sannsynligheten for observasjon av kjønnene er ulik. Indeksen vil likevel mest sannsynlig gjenspeile utviklingen over tid.

Sett kalv per ku viser hvordan produksjonen i elgbestanden utvikler seg. Eldre kyr er mer produktive enn yngre kyr. Endringer i rekrutteringsratene kan skyldes endringer i produktivitet, gjennomsnittsalder eller begge deler.

Sett kalv per kalvku (tvillingraten) viser hyppigheten av tvillingfødsler i bestanden. Indeksen gir også et bilde på alders sammensetningen av kyr. Dersom en stor andel av kyrne som sees har

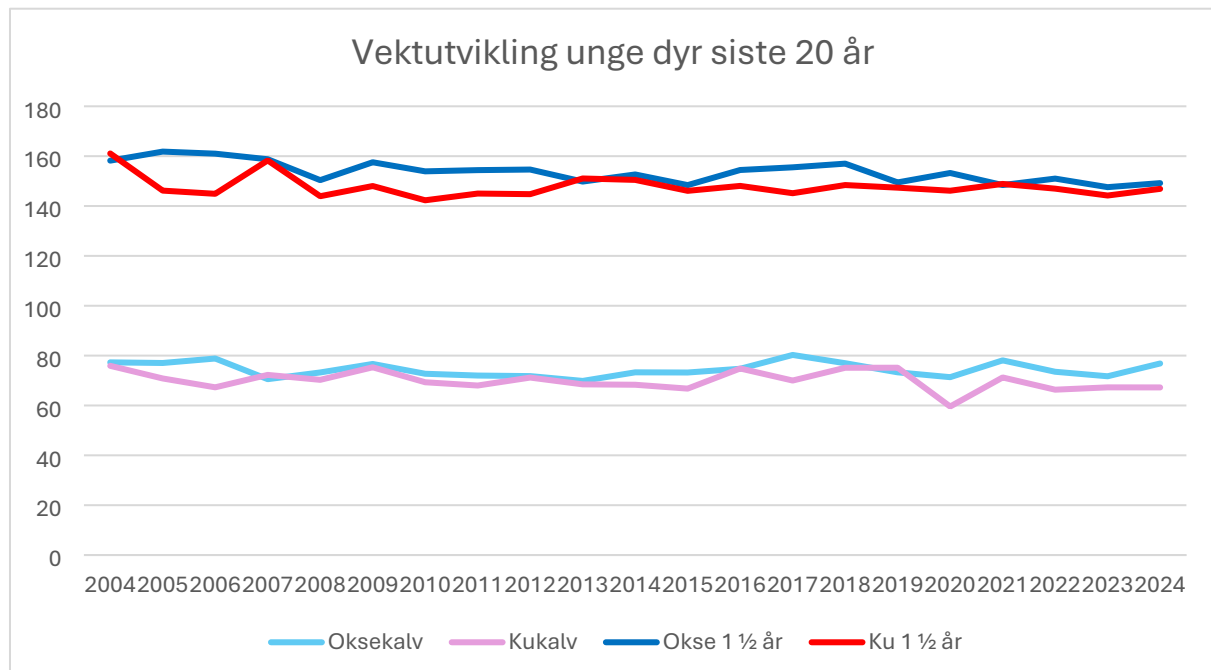
tvillingkalver tyder det på at en stor del av kyrne er fire år eller eldre. Indeksen kan variere mellom 1 - 2, hvor 1 betyr at ingen kalveførende kyr har blitt observert med tvillingkalver, mens 2 betyr at alle kalveførende kyr har blitt observert med tvillingkalver.

Andel kyr med kalv viser hvor stor del av kyrne som observeres med kalv i løpet av jakta.

Årstall:	Sett ku pr okse:	Sett kalv pr ku:	Sett kalv pr kalvku:	% ku m/ kalv av alle kyr:
2010	2,06	0,88	1,43	61%
2011	1,72	0,72	1,34	53%
2012	2,2	0,74	1,33	54%
2013	1,81	0,68	1,37	49%
2014	2,13	0,64	1,36	46%
2015	2,22	0,60	1,31	44%
2016	1,75	0,69	1,35	49%
2017	1,74	0,67	1,33	50%
2018	1,77	0,68	1,30	51%
2019	1,85	0,82	1,40	56%
2020	1,83	0,54	1,30	41%
2021	1,80	0,66	1,28	50%
2022	1,73	0,75	1,28	56%
2023	1,68	0,76	1,33	56%
2024	2,01	0,69	1,33	51%

## Gjennomsnittsvæker:

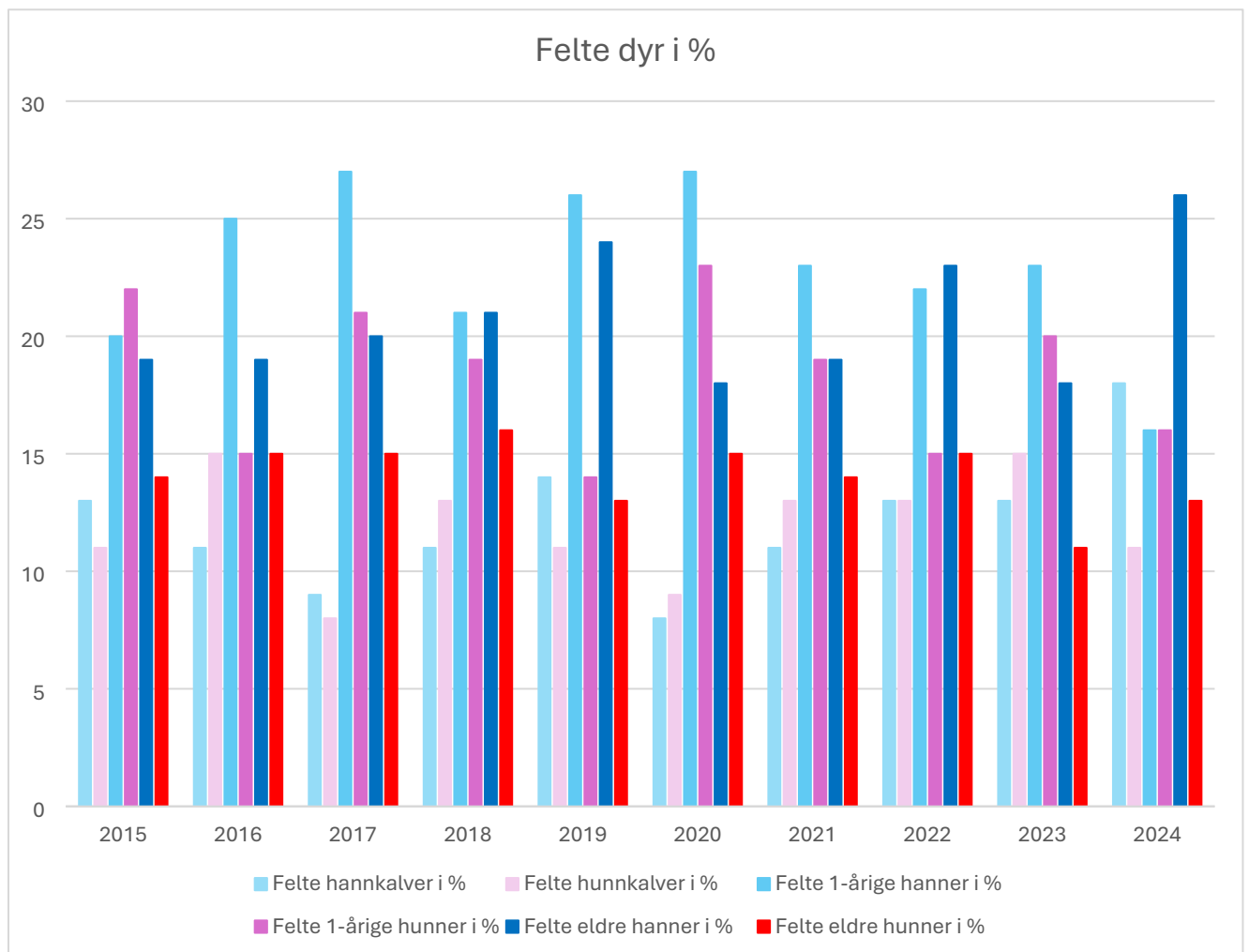
Væker på kalver og halvannet- åringer kan gi et godt bilde på endringer i bestandskondisjon.



Figuren viser gjennomsnittlige slaktevekter for dyr felt under jakt.



## Kjønns- og alderssammensetning felte dyr:

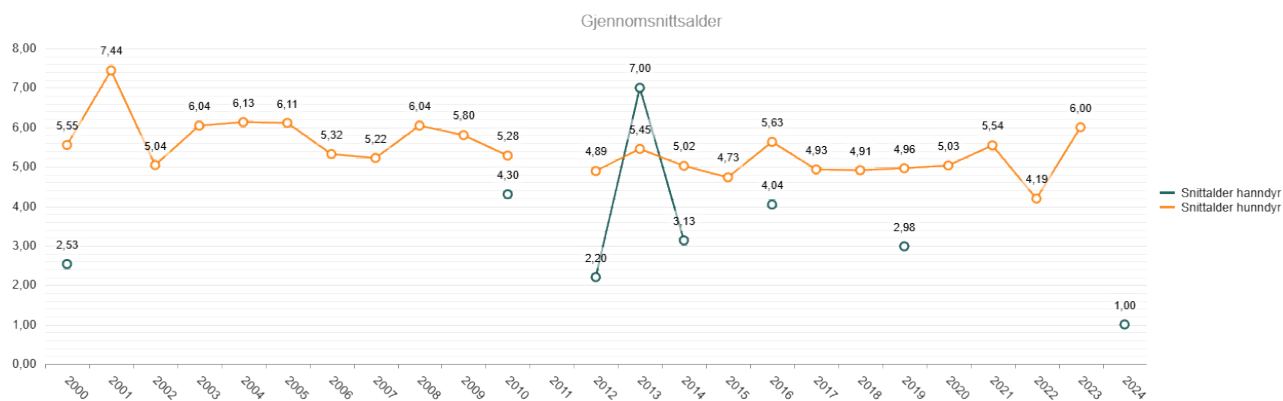


Figuren viser prosentvis kjønns- og alderssammensetning for dyr felt under jakt.

### Aldersanalyse

Bardu kommune deltar i Nasjonalt Overvåkningsprogram for Hjortevilt. I den forbindelse samles det inn elgkjever fra eldre kyr hvert år som sendes til NINA. Det er totalinnsamling med innsending av kjever fra alle felt elg hvert 5 år.

Per i dag blir ikke hanndyr over 2½ år aldersbestemt (utenom ved totalinnsending). Disse dataene legges inn i Hjorteviltregisteret.



Det kan se ut som felte høyproduktive eldre kyr (over 4 år) har økt med det er usikkert i hvor stor grad dette gjenspeiler alderssammensetningen i den levende bestanden. Aldersanalysene for 2024 foreligger ikke.

## Andre samfunnsinteresser

### Bilpåkjørsler og andel elg som er død utenom jakt:

Hjorteviltregisteret har lagt til rette for registrering og kartfesting av fallvilt. Under følger en oversikt over antall påkjørsler sett i forhold til årlig avskyting innen kommunegrensen. Den viser og all avgang av elg

Jaktår:	Påkjørt elg:	Hvorav død/avlivet:	% påkjørt av felt under jakt:	Annen avgang elg:
2012-2013	18	8	7,9% (189 dyr)	3
2013-2014	16	10	8,3% (193 dyr)	0
2014-2015	6	4	3,3% (181 dyr)	7
2015-2016	11	3	6,3% (176 dyr)	9
2016-2017	6	4	3,5% (172 dyr)	3
2017-2018	15	6	8,4% (179 dyr)	4
2018-2019	12	6	6,9% (173 dyr)	3
2019-2020	14	7	8,2% (170 dyr)	8
2020-2021	4	2	2,2% (182 dyr)	11
2021-2022	10	4	5,6% (179 dyr)	8
2022-2023	16	5	9% (177 dyr)	2
2023-2024	18	7	9,4% (191 dyr)	11
2024-2025	14	3	7,7% (182 dyr)	9

### Jordbruk:

Det finnes ingen gode registreringer av elgens påvirkning innen jordbruket. Men det observeres en del skade på rundball uten at skadeomfanget er registrert.

## Skogbruk:

Konflikten mellom tradisjonelt skogbruk og høgt vinterbeitetrykk hos elg er velkjent. Konflikten oppstår spesielt der det plantes og pleies ung barskog. I deler av hoved vinterbeiteområdene må problemet sies å være så stort at både produksjon og forventet kvalitet på den framtidige skogen er satt kraftig tilbake.

Det finnes ikke rutiner for registrering av elgskade på skog i Bardu kommune. De tilfellene som er innmeldt skjer ofte i forbindelse med snørike vintre, og/eller lokalt hvor elg samles for å ete på lagrede rundballer.

Skogloven av 2005 § 6 viser til skogeiers plikt til å etablere tilfredsstillende foryngelse etter hogst. I samme lov § 9 vises det til kommunens ansvar som viltorgan for å sørge for en elgbestand der beitetrykket ikke er større enn at skogeierne kan utføre sin plikt.

## Vinterbeite og biologisk mangfold:

Det er snart 20 år siden sist beiterregistrering. I 2006 ble det gjennomført en større elgbeiterregistrering i Øvre Bardu Driftsplanområde. Registreringa som ble foretatt var etter en lokalt tilpasset metode etter «Solbrå-metoden». I 2009 ble det gjort en forenklet "oppfølgingstakst". Resultatet ved begge anledninger viste et altfor høyt beitetrykk, og ga en indikasjon på for høy vinterelgstamme.

«Solbrå- metoden» er tilpasset forholdene i Østerdalen med mye furuskog og lite lauvskog. I bjørkeliene her i nord må en følge utviklinga for de artene som elgen preferer. I områder der ROS-artene (rogn, osp og selje) ikke lenger klarer å utvikle voksne trær, kan dette være en sterk indikasjon på at vinterbeitetrykket er for høyt. Vi må og følge med foryngelsen av bjørk i de mest ettertrakta vinterbeiteområdene.

## Annet:

I andre kommuner observeres det at elg er til sjenanse og som finner seg til rette i hagene til folk. Dette skjer gjerne på vinterstid da mattilgangen er redusert og ved mye snø. Dette har ikke vært rapportert som et stort problem i Bardu.

## Målsetting

### Overordnet kommunal målsetting:

- Bardu kommune skal ha sunn elgstamme som er bærekraftig i forhold til beitetilgang og biologisk mangfold.

- Bestandsnivået skal søkes å være slik at konflikter i forhold til jord- og skognæring er på et minimum, og avskytingen skal og bidra til å redusere viltulykker på veg.
- Elgstammen skal forvaltes til beste for verdiskapningen i kommunen.
- Elgstammen i Bardu skal være stabil med god kondisjon bestående av store, gode produksjonsdyr.
- Elgstammen for neste 5-årsperiode ønskes stabilisert på dagens nivå.
- Elgforvaltninga i Bardu skal være bestandsplanbasert og dagens organisering med 5 vald opprettholdes.

## Delmål

For å konkretisere denne målsettinga tas det utgangspunkt i det en anser som viktige og ikke minst målbare indekstall (likt indekstall fra årene 2022-2024).

### Mål for bestandstetthet og kalveproduksjon:

Felt elg per jegerdag	Sett elg per jegerdag	Sett ku per okse	Sett kalv per ku	Sett kalv per kalvku
0,06	1,5	1,5-1,8	Min 0,7	1,35

### Mål for avskyting i henhold til hjorteviltforskriften:

<b>Kalv</b> (valdene oppfordres til å inkludere en «kalvepott» i sin avskytingsplan for å stimulere til uttak av små kalver)	30%
<b>Voksne hodyr (unge og eldre kyr)</b>	30%
<b>Voksne hanndyr (unge og eldre okser)</b>	40%

- Andel felte hanndyr (kalv, ung okse, eldre okse) bør være mellom 50% og 55 %.
- Andel felte okser over 2½ år bør være ca. 20%.
- Andel felte kyr (2½ år og eldre) bør være ca. 15%

- Andel elgpåkjørsler bør gjennom jaktåret ikke utgjøre mer en 8 % av felte dyr under jakta.
- Utvikling i slaktevekter hos kalver og ungdyr skal ikke vise nedadgående trend over tid.

Om utviklinga i perioden 2025-2029 holdes innenfor disse grenseverdiene bør gjennomsnitt årlig tildeling gjennom perioden ikke avvike mer en +/- 20 dyr fra snitt siste planperiode).

Indekstillene vurderes fortløpende av forvaltninga i Bardu kommune mot innsamlede data, og ved avvik må det vurderes om det er behov for å endre kommunal målsetting og kreve nye planer for avskyting fra valdene

## Øvrige mål:

Bardu kommune som ansvarlig viltforvalter har og som målsetting å bidra til dagens lokale samarbeid, økt regionalt samarbeid, fokus på kompetanse og bedre beslutningsgrunnlag ved tiltak som:

- Vald med bestandsplan kan søke om tilskudd til tiltak for å fremme viltforvaltningen, styrke kunnskapen om viltet, jaktorganisering mm. Kommunedirektør kan vedta tilskudd med inntil kr 50.000 per år til dette formål.
- For å ivareta kommunens ansvar for ettersøk er kurs og kjøp av materiell og utstyr viktig. Kommunedirektør kan vedta innkjøp for inntil kr 30.000 per år.
- Som supplement til bestandstetthets- indeksene skal det gjennomføres vintertelling av elg fra helikopter 2-3 ganger i løpet av planperioden. Kommunedirektør har ansvar for gjennomføring.
- Bruke viltfond for å gi støtte til rydding av skog langs vei for å begrense viltpåkjørsler.
- Følge opp elgmerkeprosjektet.

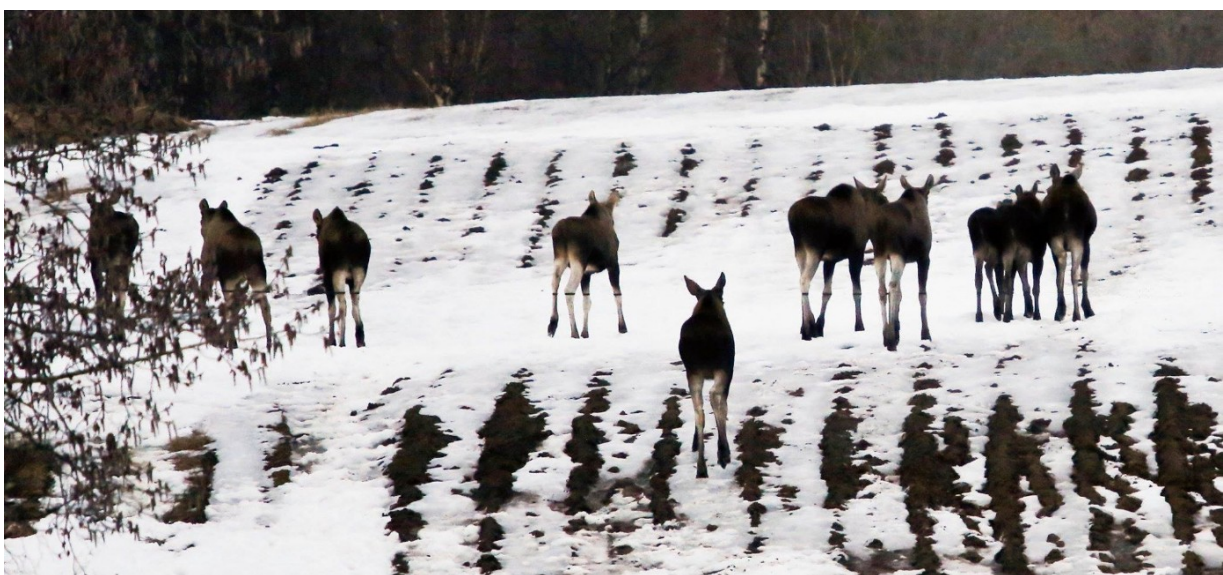


Foto: Inger Kristin Hognestad